Horfur til 2016: Jafnvægi innan hafta?

Ásdís Kristjánsdóttir, forstöðumaður efnahagssviðs

SAMTÖK
ATVINNULÍFSINS

Horfur til 2016: Jafnvægi innan hafta?

1. Horfur til 2016: Vorið er komið
2. Dregur fyrir sólu?
3. Niðurstaða

Horfur til 2016: Jafnvægi innan hafta?

1. Horfur til 2016: Vorið er komið
2. Dregur fyrir sólu?
3. Niðurstaða

Hvar erum við stödd?

Yfir þrettán ára tímabil höfum við aðeins náð einu jafnvægisári

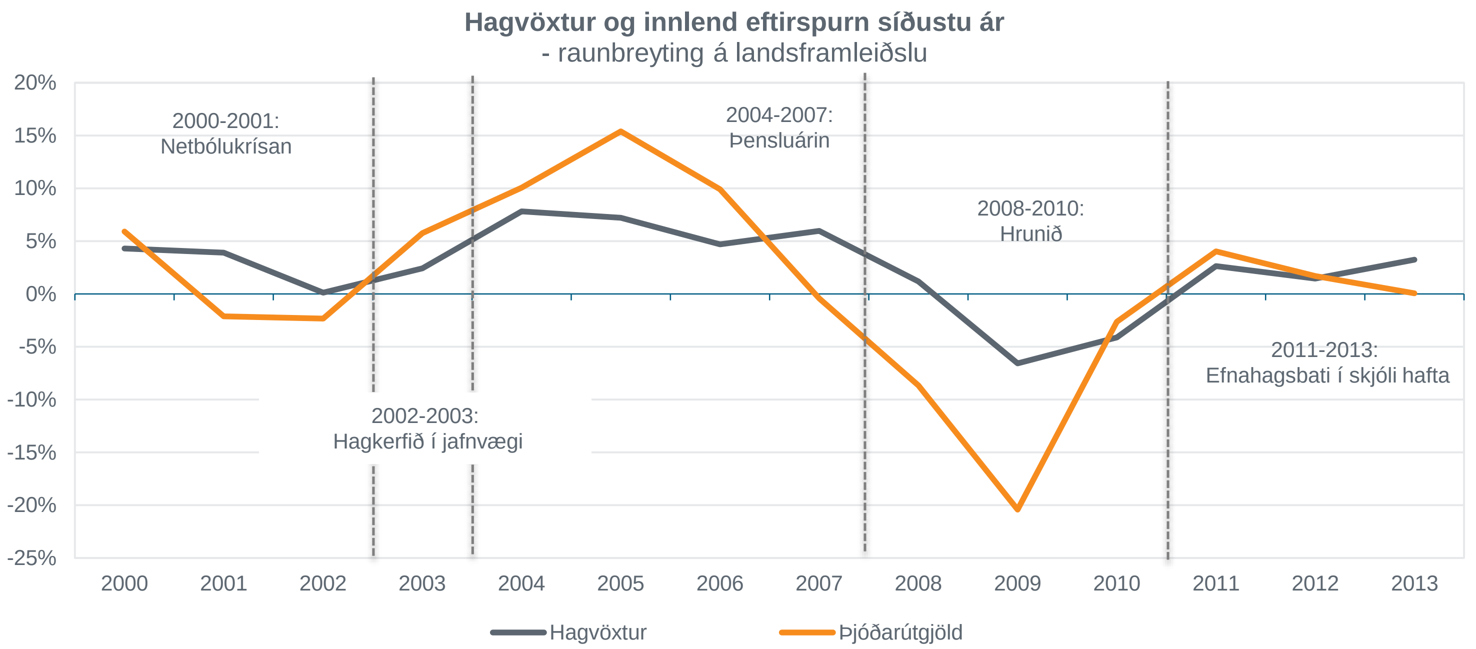

Heimild: Hagstofa Íslands

Hvar erum við stödd? “Jafnvægi” innan hafta

Yfir þrettán ára tímabil höfum við aðeins náð einu jafnvægisári

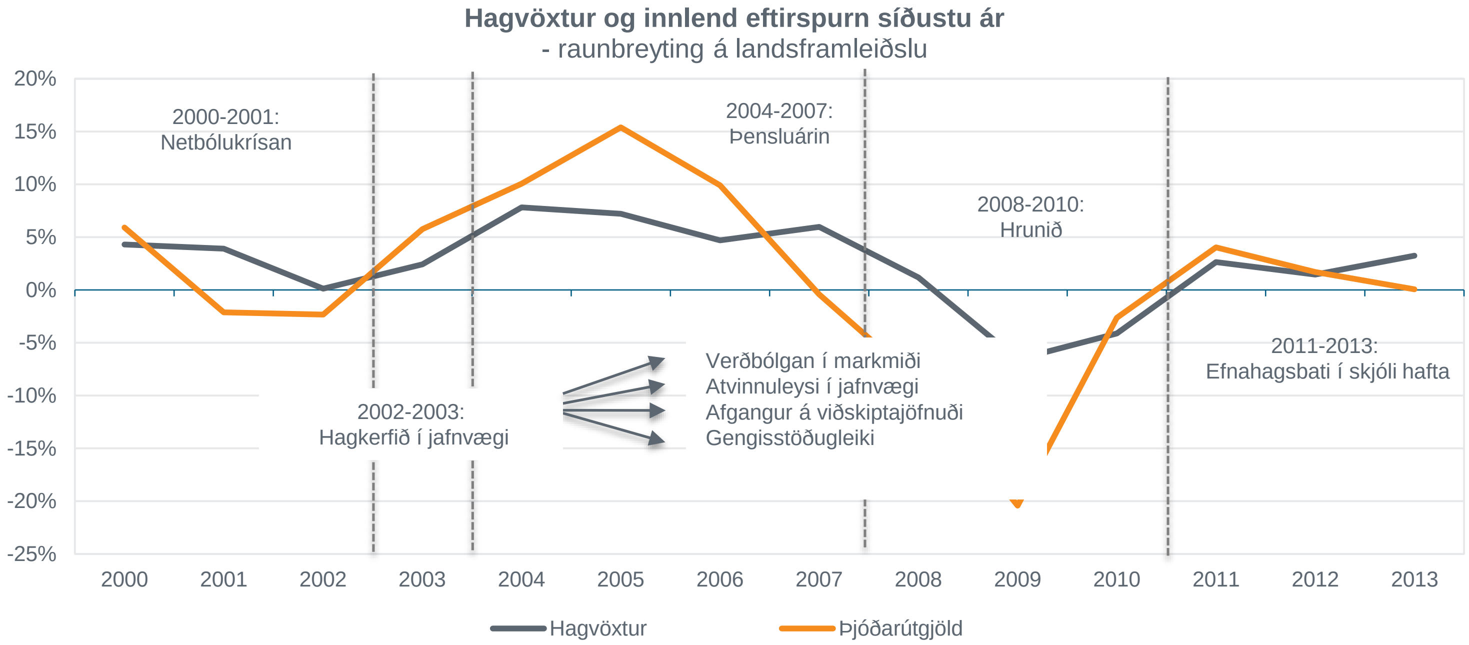

Heimild: Hagstofa Íslands

Hvar erum við stödd? “Jafnvægi” innan hafta

Yfir þrettán ára tímabil höfum við aðeins náð einu jafnvægisári

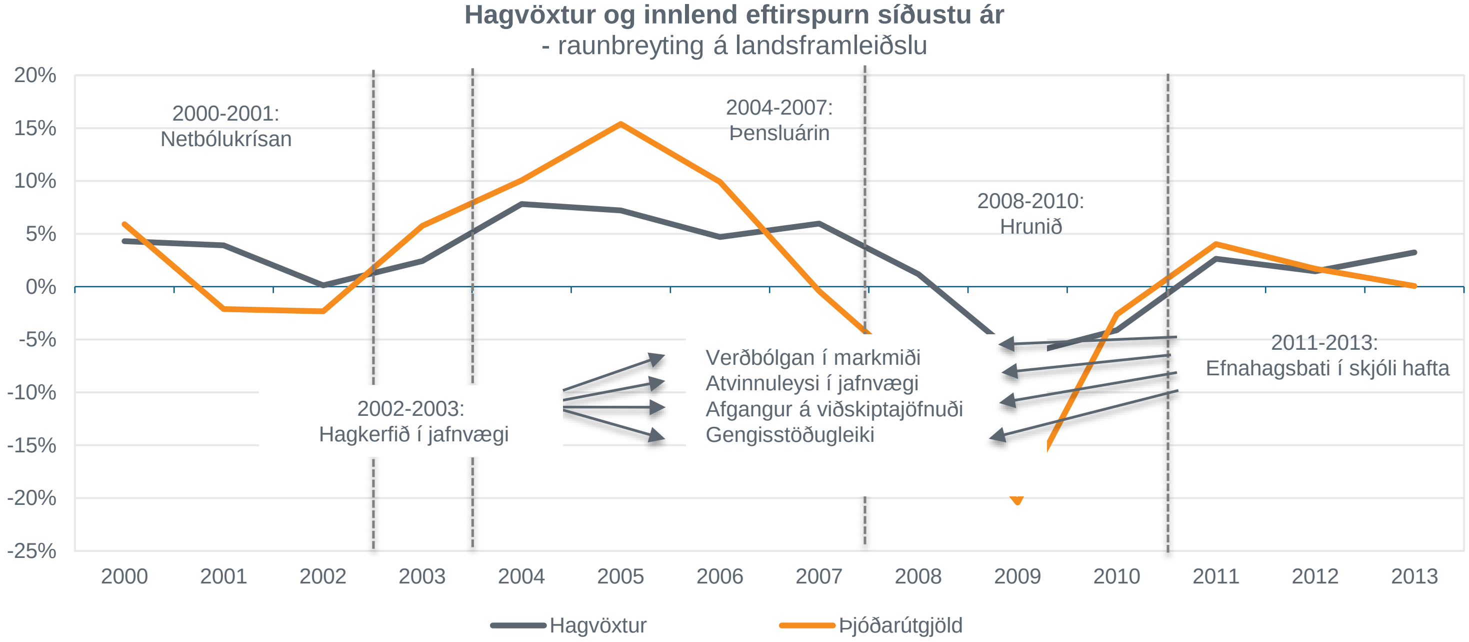

Heimild: Hagstofa Íslands

Efnahagsbatinn drifinn áfram af þjónustuútflutningi…

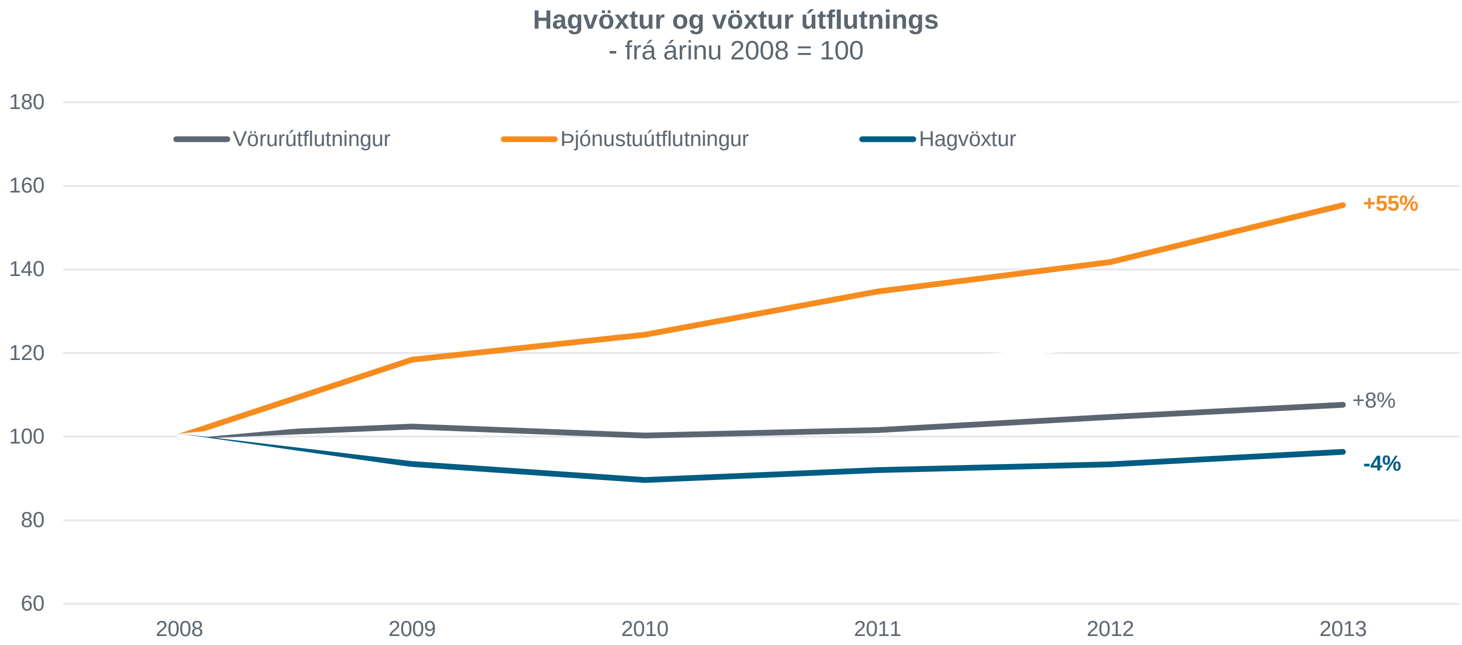

Heimild: Hagstofa Íslands

…og við værum á öðrum stað ef vöxtur ferðaþjónustu hefði ekki komið til

Gefum okkur að vöxtur þjónustuútflutnings hefði áfram fylgt sögulegu meðaltali

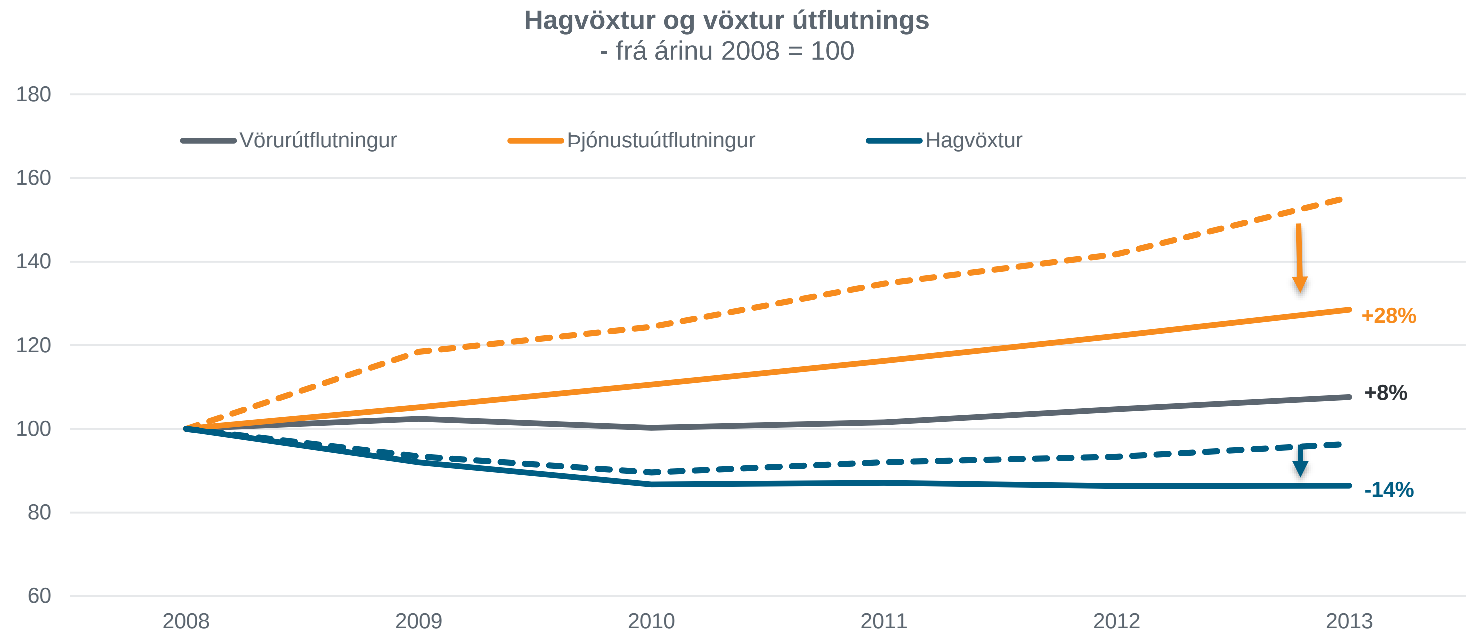

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

Árin 2014-2016: Samsetning hagvaxtar breytist á ný

Hagkerfið heldur áfram að vaxa en framlag innlendrar eftirspurnar tekur við af utanríkisverslun. Ferðaþjónustan mun þó áfram gegna mikilvægu hlutverki

Hagvöxtur og framlag undirliða til hagvaxtar
- breyting frá fyrra ári

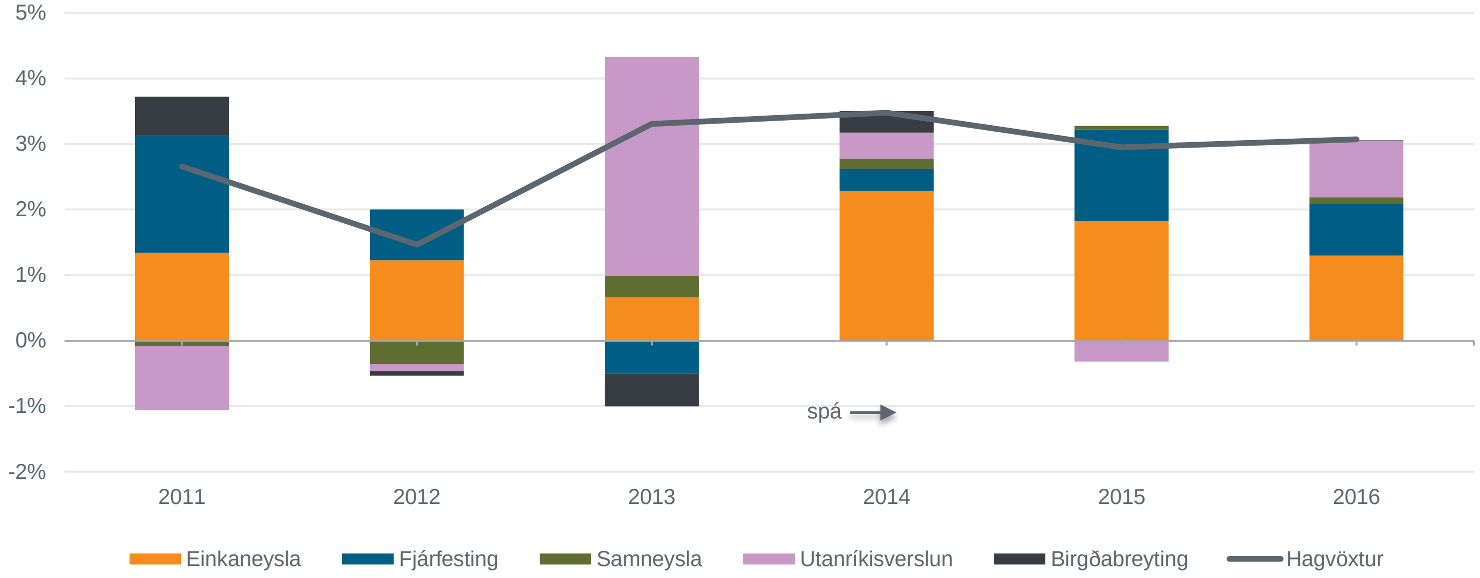

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

Vöxturinn verður einnig þokkalegur í alþjóðlegum samanburði

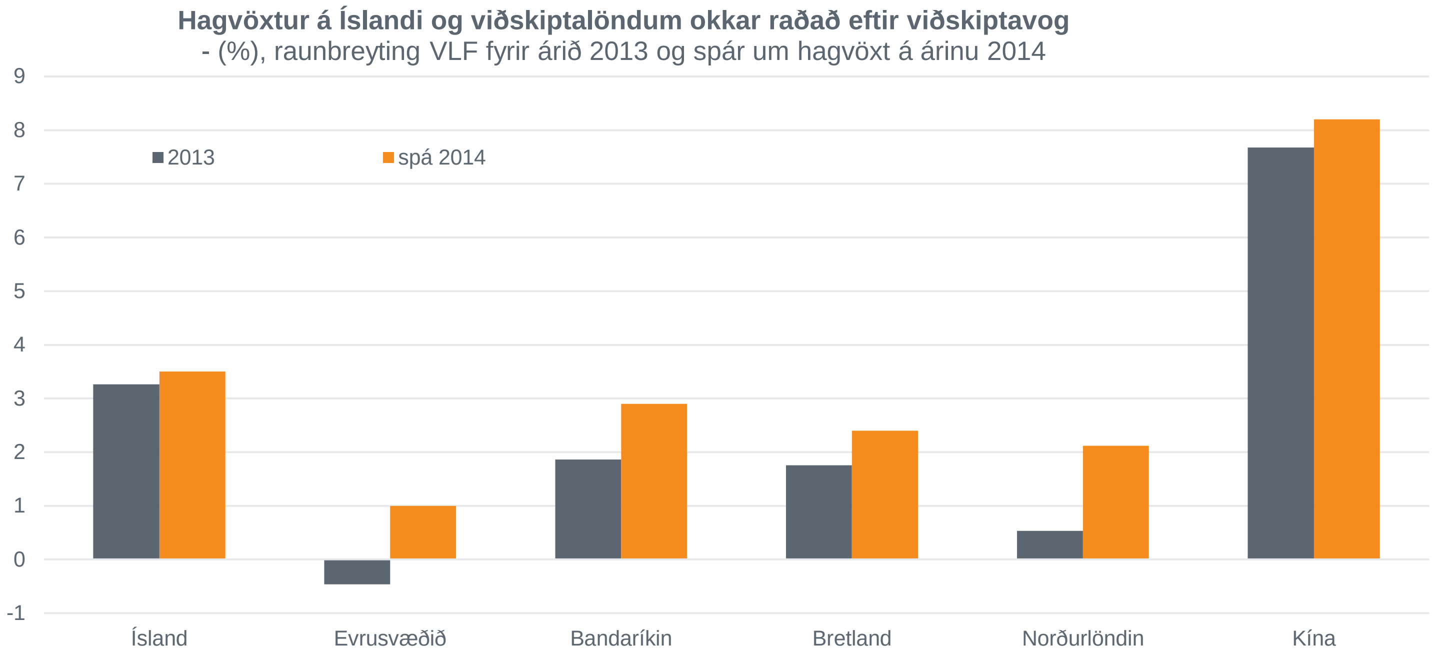

Heimild: Hagstofa Íslands, Macrobond

Væntingar heimila eru að þokast upp á við

Væntingar hafa sterk áhrif á neysluhegðun heimila

Væntingar heimila
- vísitalan = 100 eru jafnmargir bjartsýnir og svartsýnir

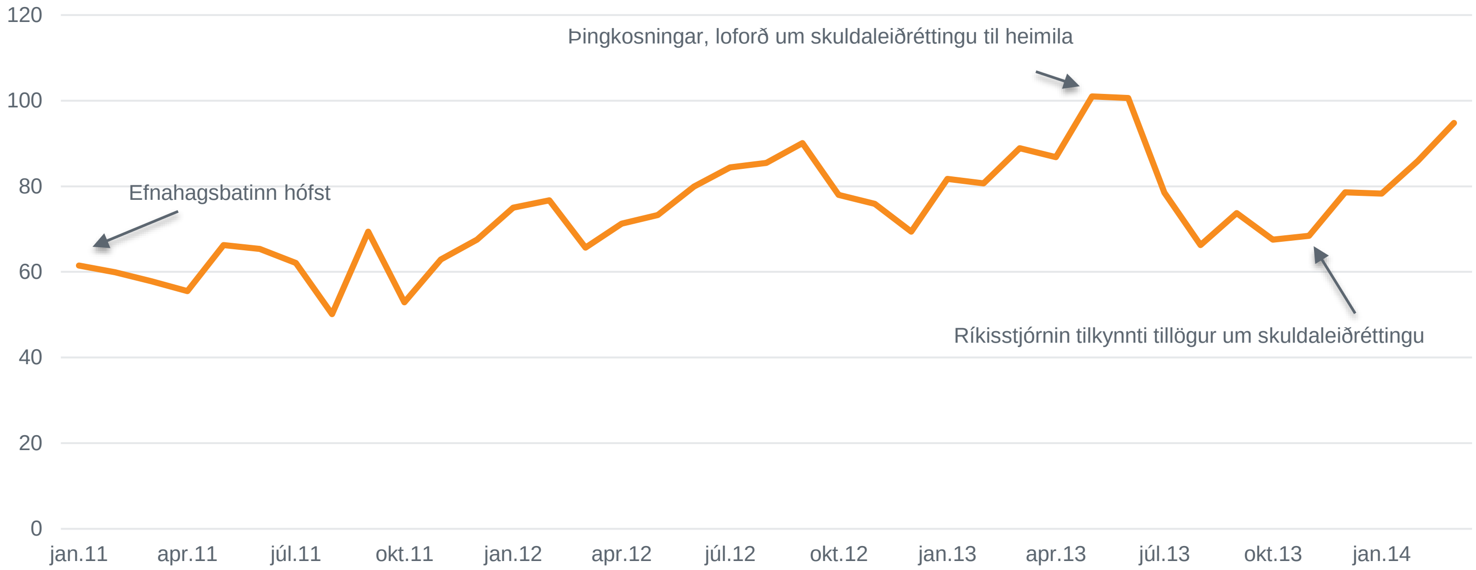

Heimild: Capacent Gallup, Seðlabanki Íslands

SA

Umfang skuldaleiðréttingar gefur ekki tilefni til að ætla að áhrifin verði veruleg…

Hins vegar eru núverandi tillögur almennar aðgerðir sem ná til allra heimila óháð fjárhagsstöðu. Eignastaða þeirra skuldsettustu hefur batnað í kjölfar aðgerðanna 2010-2013.

Leiðréttingartillagan og fyrri aðgerðir

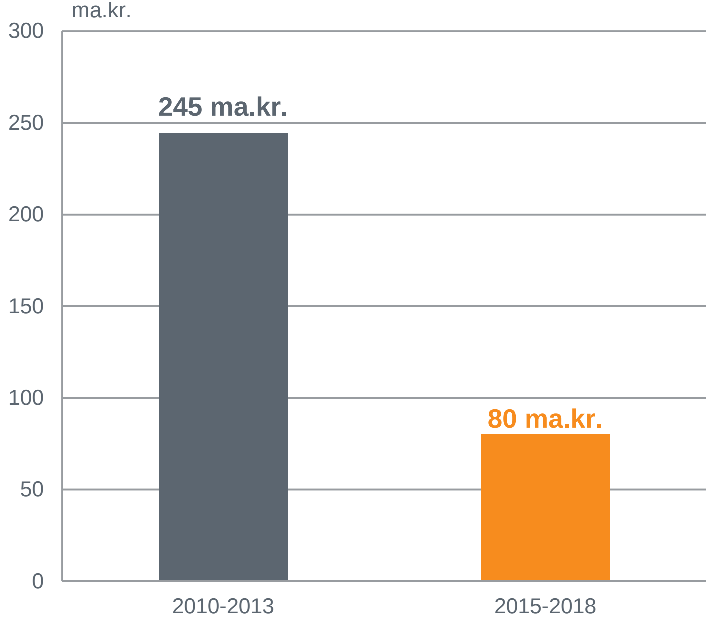

Nettó eignastaða aldurshópa
-m.v. verðlag ársins 2012

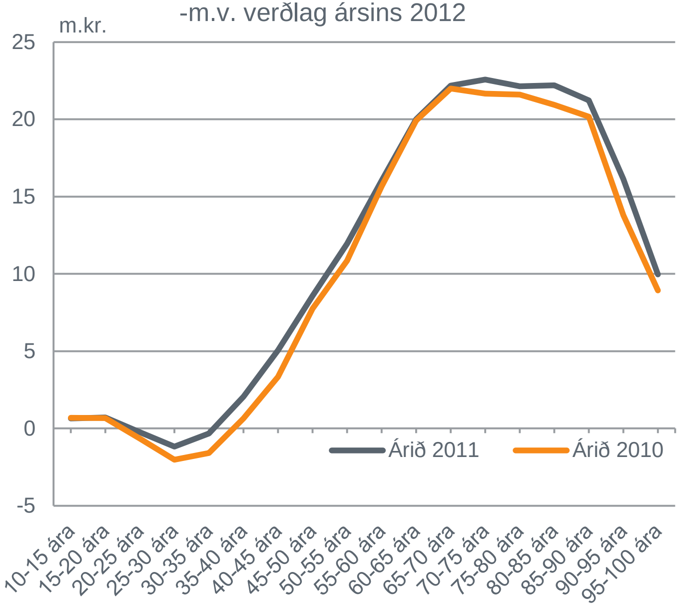

Heimild: Forsætisráðuneytið, Seðlabanki Íslands

SA

…tímasetning aðgerðanna er ekki heppileg og líklegt að áhrifin verði enn sterkari en umfangið gefur til kynna

Áhrifin koma að mestu leyti fram þegar hagkerfið er að fullnýta sína framleiðsluþætti

Framleiðsluspenna
- mat SÍ sem % af framleiðslugetu

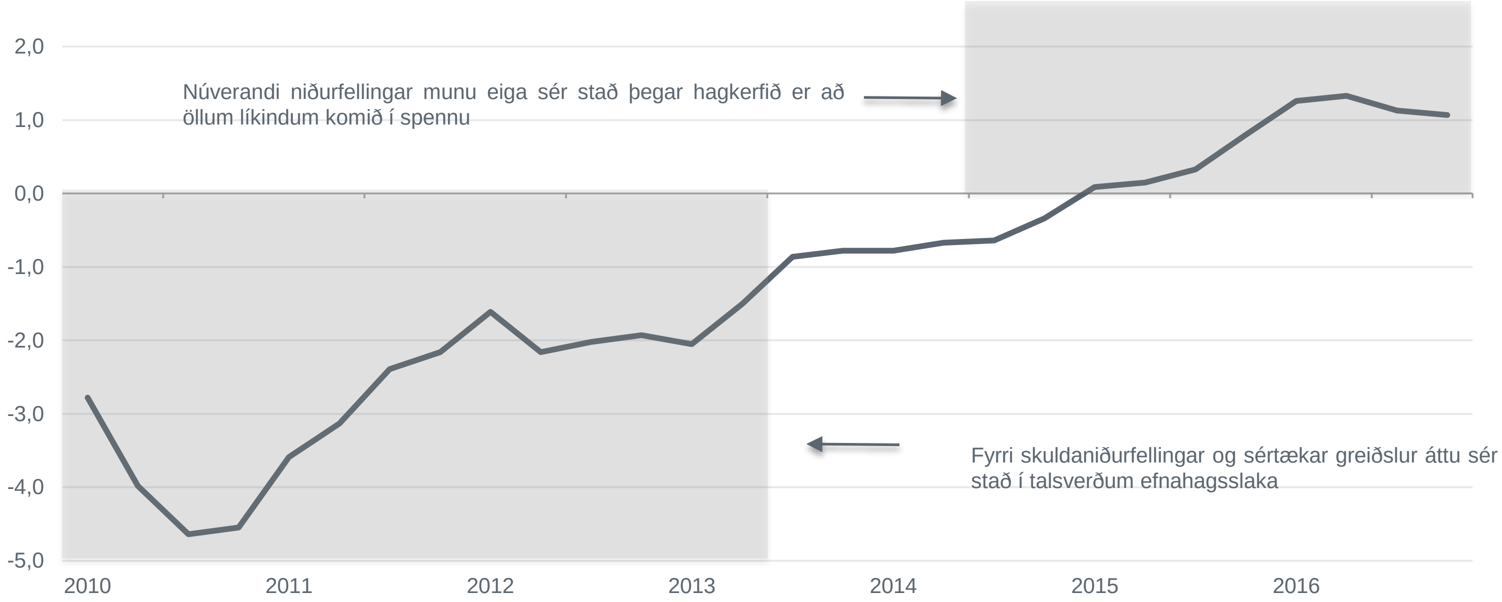

Heimild: Seðlabanki Íslands

Vöxtur í einkaneyslu tekur við sér

Auður heimila vex og greiðslubyrði lækkar vegna skuldaleiðréttingar stjórnvalda, hækkandi eignaverðs og aukins kaupmáttar.

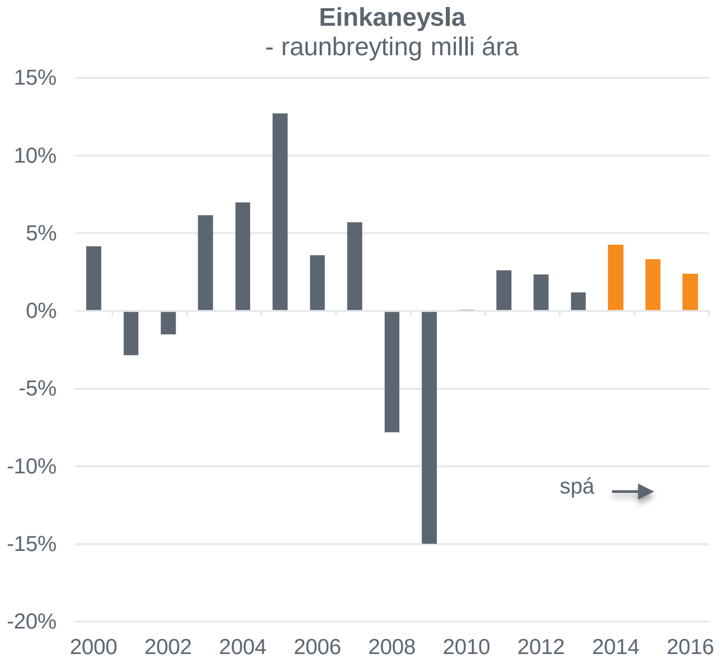

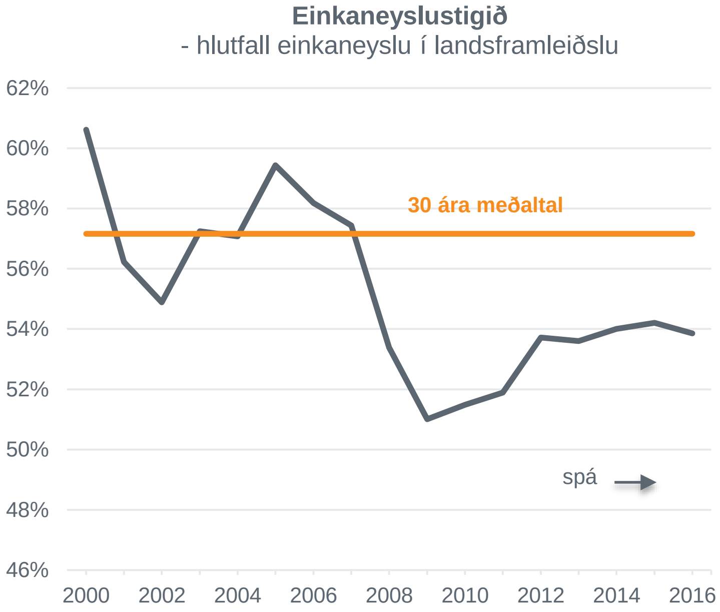

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

Atvinnuleysi gengur áfram niður

Innflutningur á vinnuafli er hafinn. Aðfluttir umfram brottflutta voru ríflega 1.600 á síðasta ári

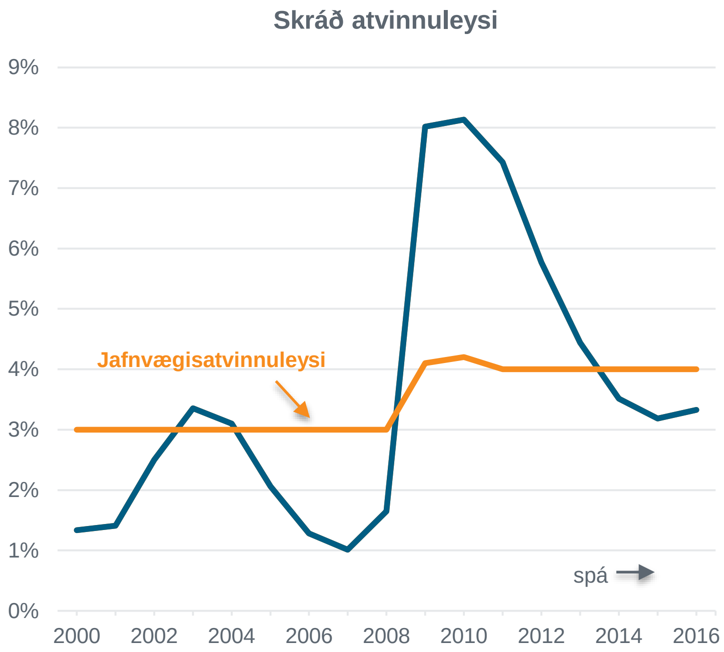

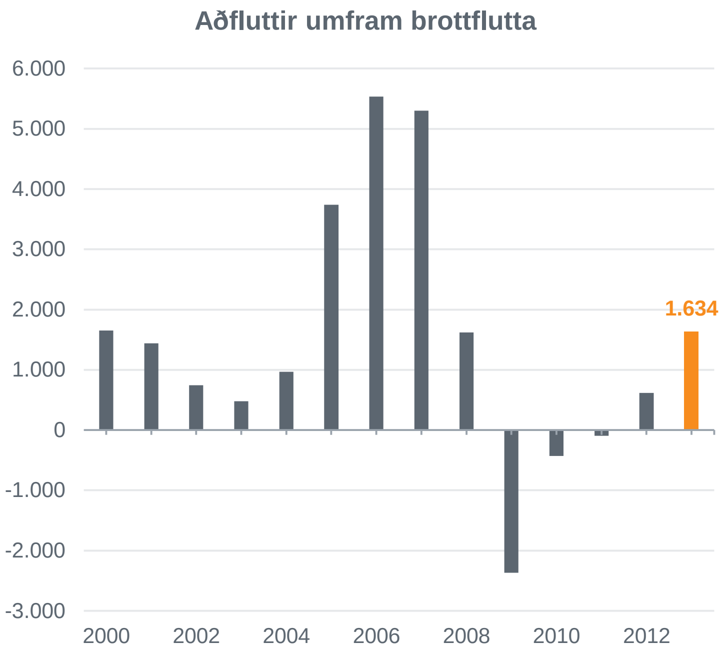

Heimild: Efnahagssvið, Vinnumálastofnun, Seðlabanki Íslands

Væntingar stjórnenda þokast einnig hratt upp á við

Fjárfestingavilji til staðar í flestum greinum, einkum í ferðaþjónustu og byggingastarfsemi

Væntingar fyrirtækja um stöðu og horfur í efnahagsmálum

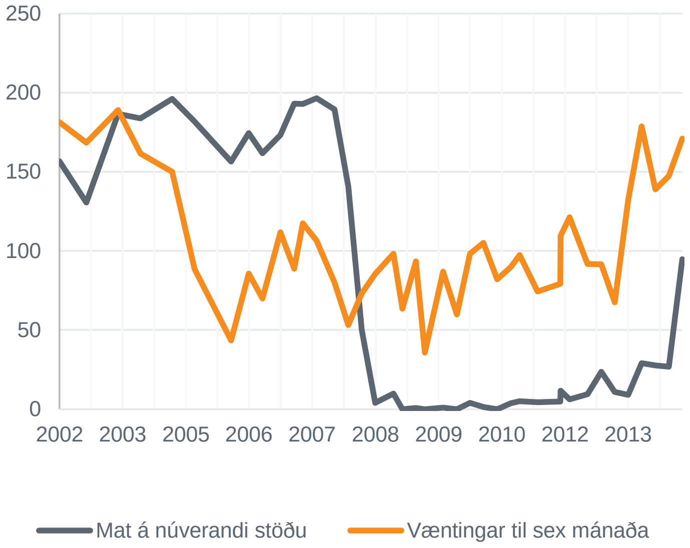

Fjárfestingavilji fyrirtækja
- vísitala =100 vænta þess að fjárfestingar verði svipaðar og á fyrra ári

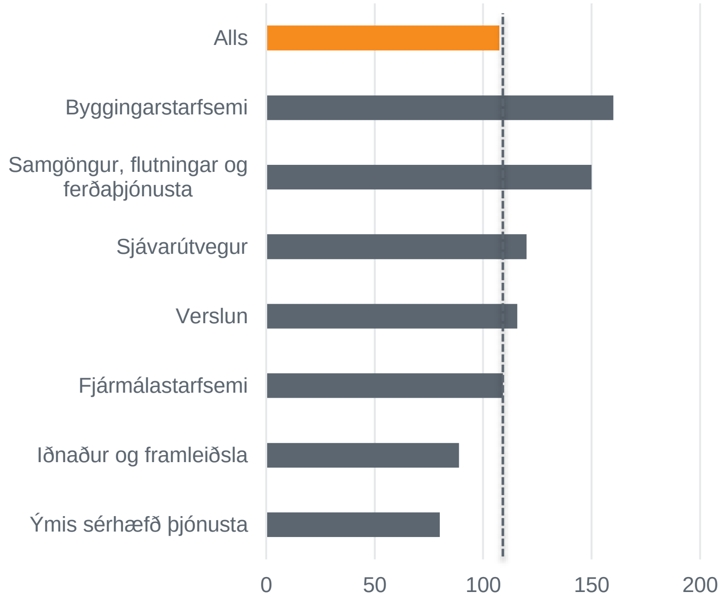

Heimild: Capacent Gallup

SA

Fjárfesting tekur við sér á ný

Íbúðafjárfesting tekur vel við sér. Önnur atvinnuvegafjárfesting en skip, flugvélar og stóriðja skila einnig jákvæðu framlagi til fjárfestinga.

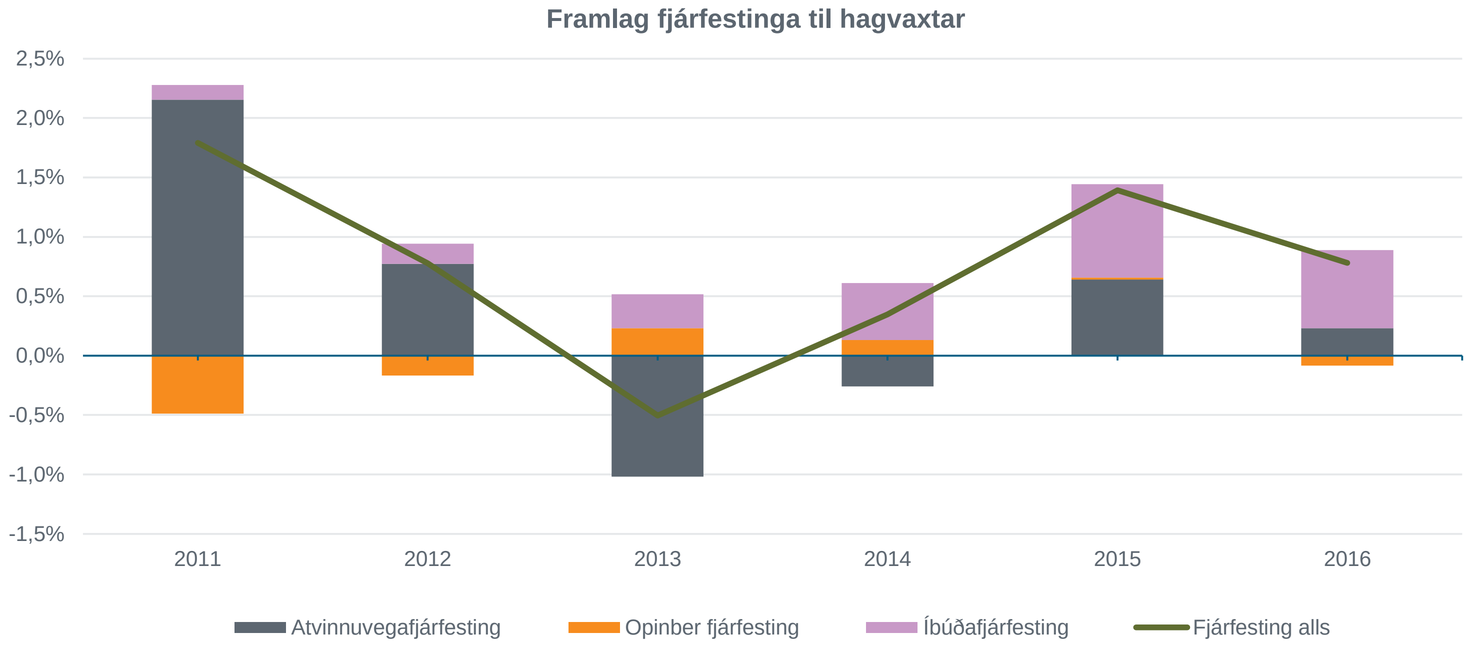

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

Kröftugur vöxtur innlendrar neyslu kallar á aukinn aga hjá hinu opinbera

Hið opinbera leggur lítið til hagvaxtar á komandi árum og afgangur verður á rekstri ríkisins gangi áætlanir eftir

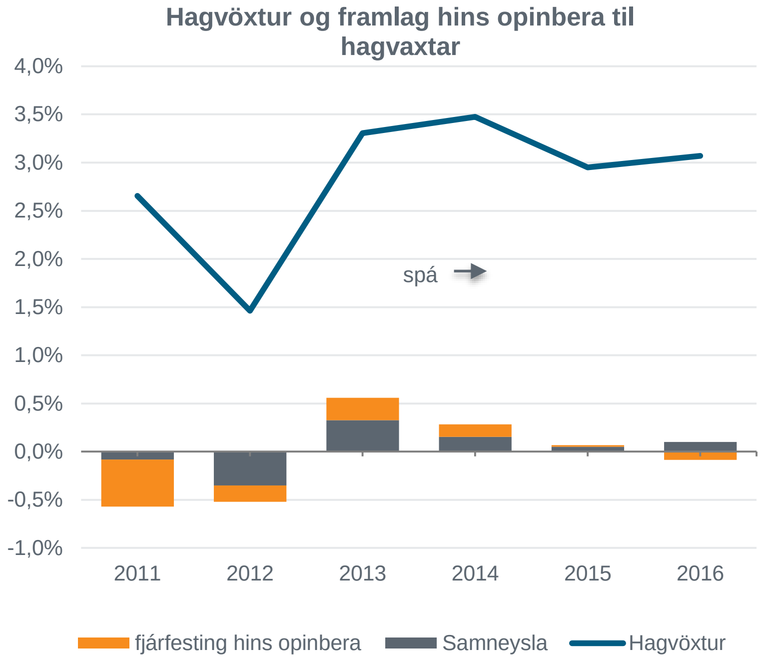

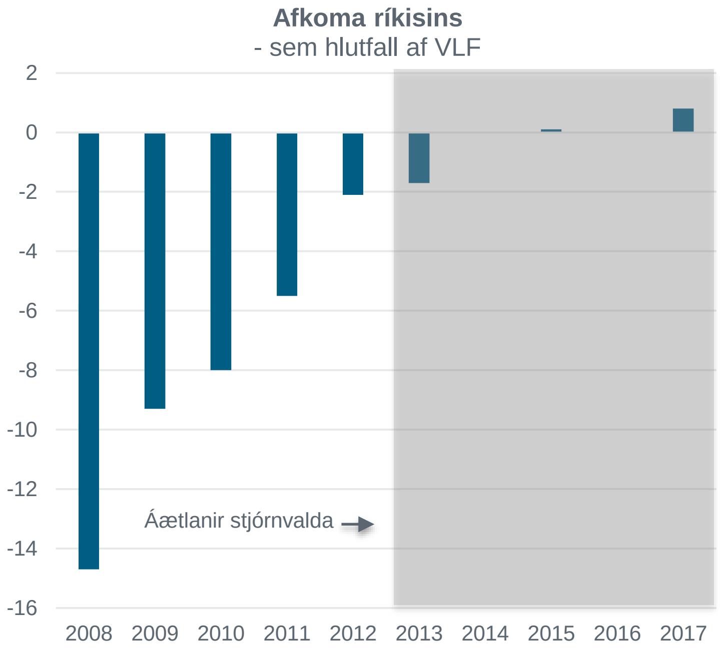

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands, Fjárlagafrumvarp fyrir árið 2014

Samsetning hagvaxtar skiptir máli…

…en sterkur vöxtur innlendrar eftirspurnar innan hafta gæti hæglega raskað “jafnvægi” í hagkerfinu…

…einkum ef slíkur vöxtur skilar sér ekki í formi útflutningstekna

Útflutningur getur ekki mikið lengur staðið undir innlendri eftirspurn

Innflutningur vex samhliða því sem innlend eftirspurn tekur við sér

Vöxtur útflutnings og innlendrar eftirspurnar
magnvísitala = 100 á árinu 2011 þegar efnahagsbatinn hefst

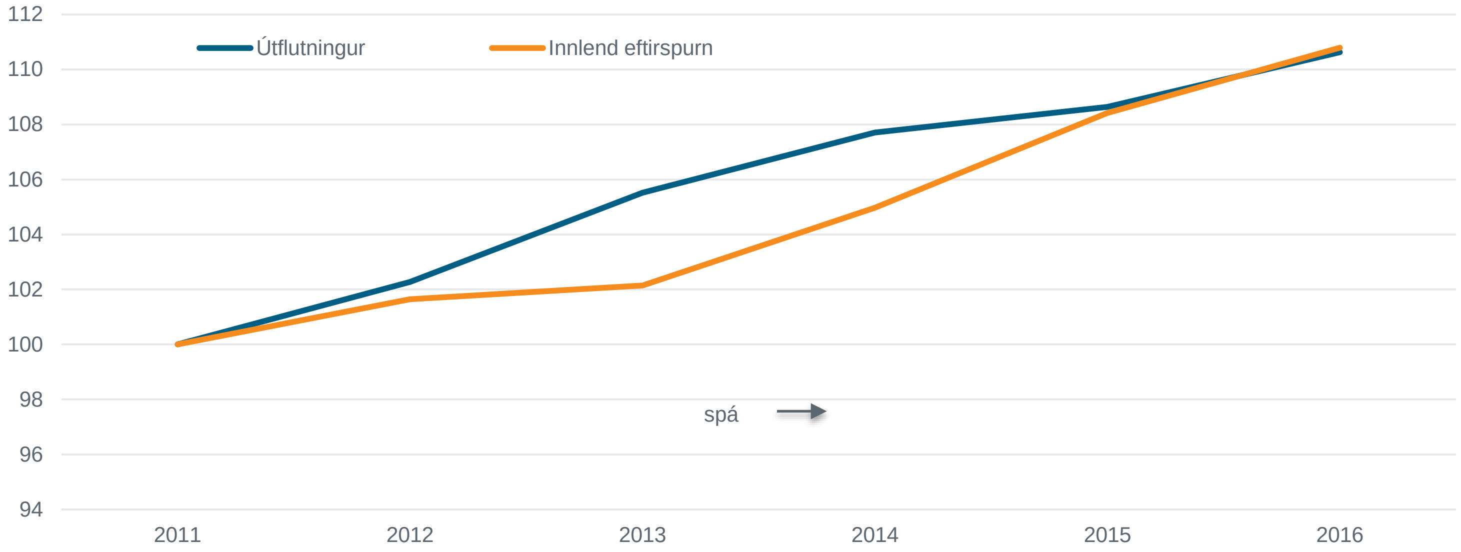

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

SA

Utanríkisverslun skilar litlu til hagvaxtar á komandi árum

Þjónustuviðskiptin munu áfram gegna mikilvægu hlutverki til hagvaxtar en aukin innlend eftirspurn dregur úr gjaldeyrissköpun þjóðarbúsins

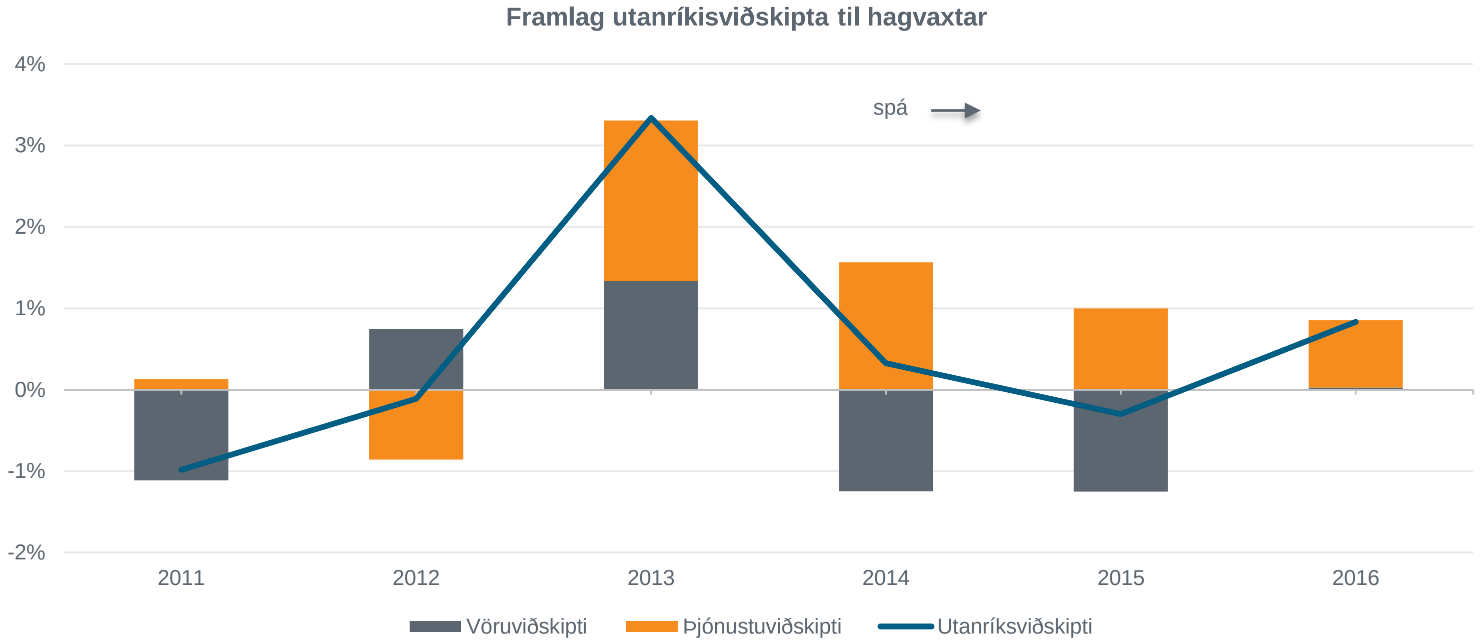

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

Viðskiptaafgangurinn skreppur hratt saman…

Samhliða vaxandi innlendri eftirspurn er afgangurinn fljótur að hverfa

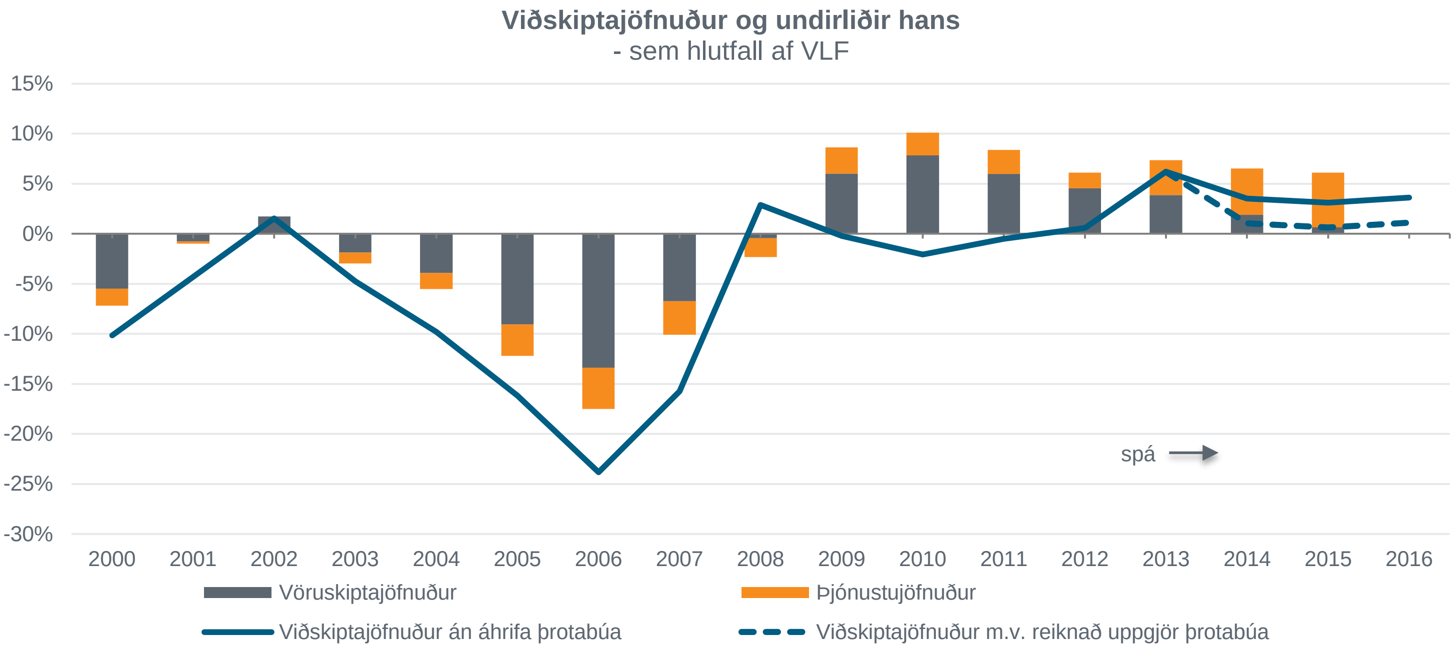

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands

…og lítið má út af bregða áður en afgangurinn er horfinn

Almennt vex innflutningur meira en sem nemur vextinum í innlendri eftirspurn og öfugt þegar kreppir að – þá mælist samdrátturinn meiri í innflutningi

Innlend eftirspurn og innflutningur
- raunbreyting milli ára

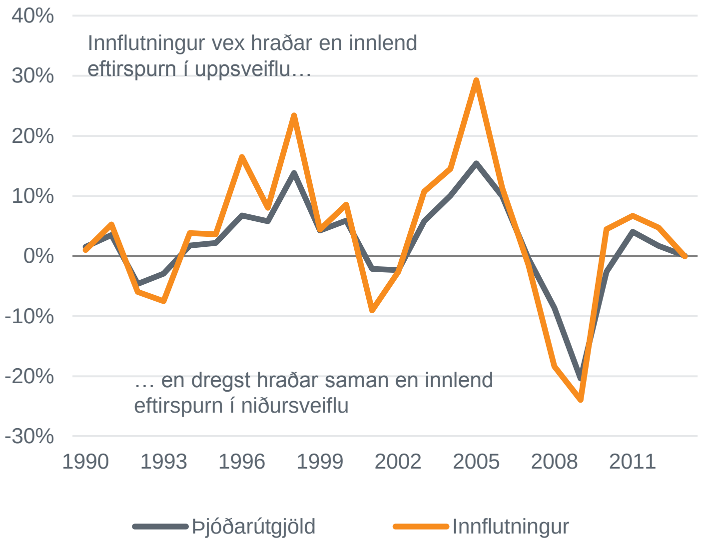

Undirliggjandi viðskiptajöfnuður
- sem hlutfall af VLF

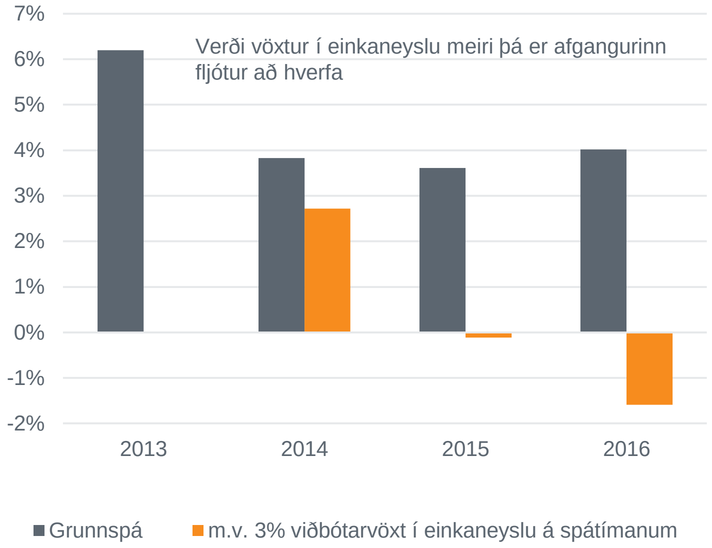

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

Í öllu falli er ólíklegt að afgangurinn dugi til að mæta erlendum afborgunum

Til endurfjármögnunar þarf að koma, að öðrum kosti þarf krónan að veikjast

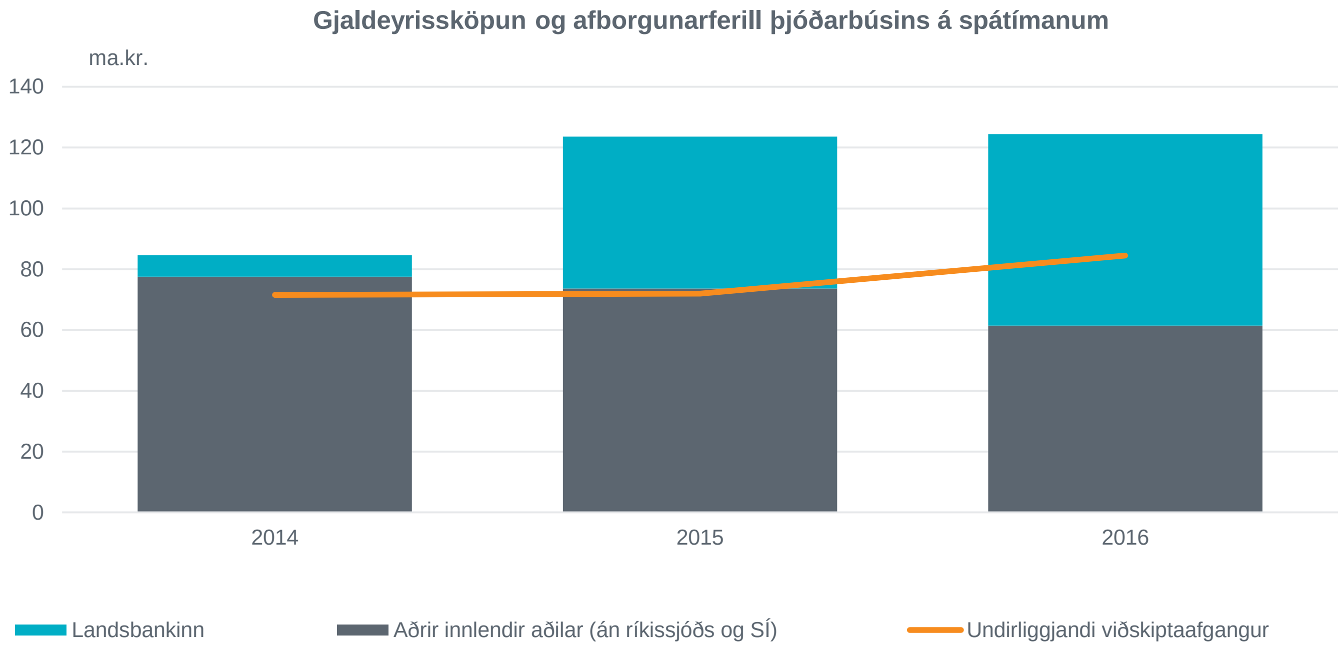

Heimild: Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

SA

Mikilvægt að byggja upp kaupmátt miðað við nýtt jafnvægisraungengi

Sögulegt raungengi endurspeglar ekki jafnvægisástand

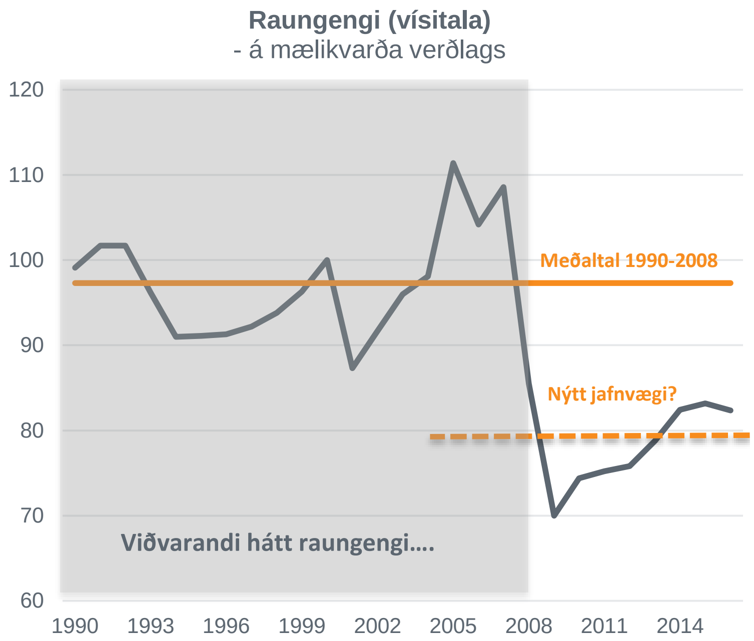

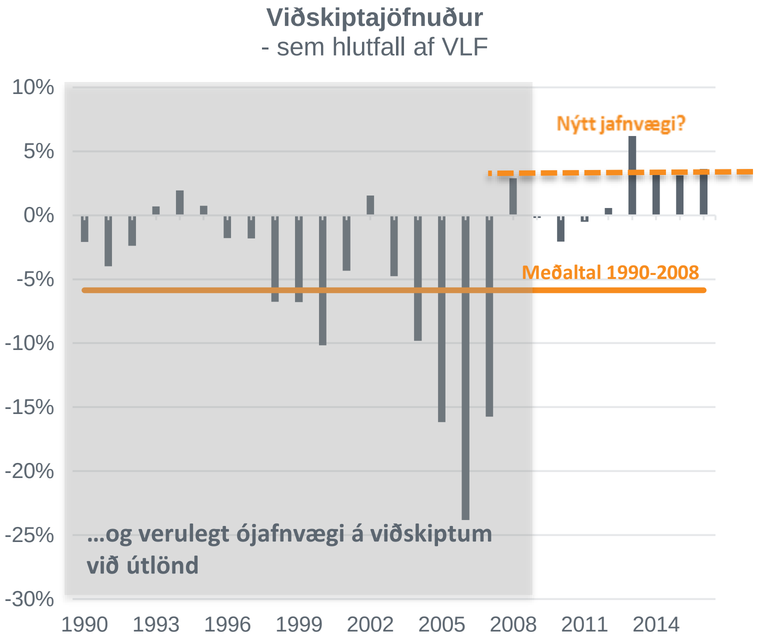

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

SA

Verðbólgan gæti orðið þrálát…

…ef sögulegt launaskrið heldur áfram og húsnæðisverð heldur áfram að hækka á þeim hraða sem nú er að mælast

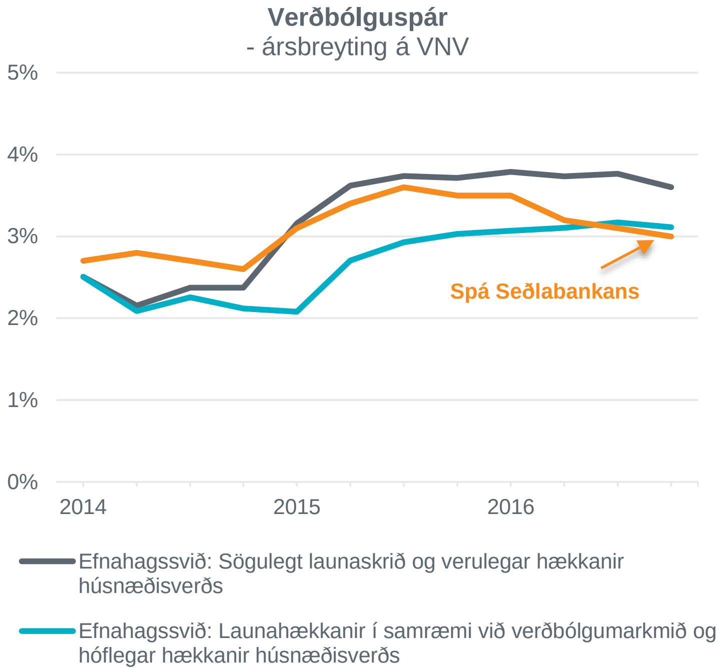

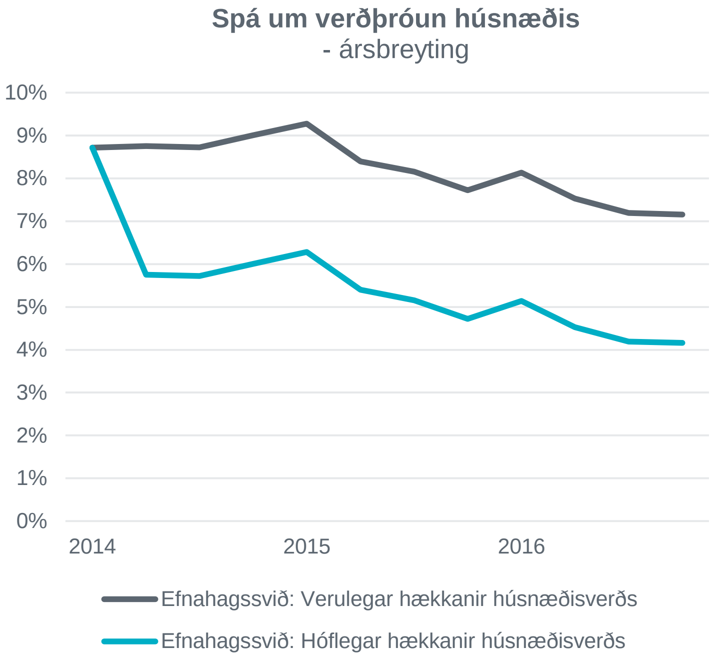

Heimild: Efnahagssvið, Fasteignaskrá Íslands, Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands

SA

Króna í höftum hefur hins vegar reynst stöðug…

Gengi krónunnar ræðst af inngripastefnu Seðlabankans í dag. Horft fram á veginn mun gengisstöðugleiki ráðast af því hvernig til tekst að endursemja um erlendar skuldir.

Þróun gengis
- %, ársbreyting á gengi krónunnar

Heimild: Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

…og hjálpað til við að tryggja verðstöðugleika

Gengi krónunnar ræðst af inngripastefnu Seðlabankans í dag. Horft fram á veginn mun gengisstöðugleiki ráðast af því hvernig til tekst að endursemja um erlendar skuldir.

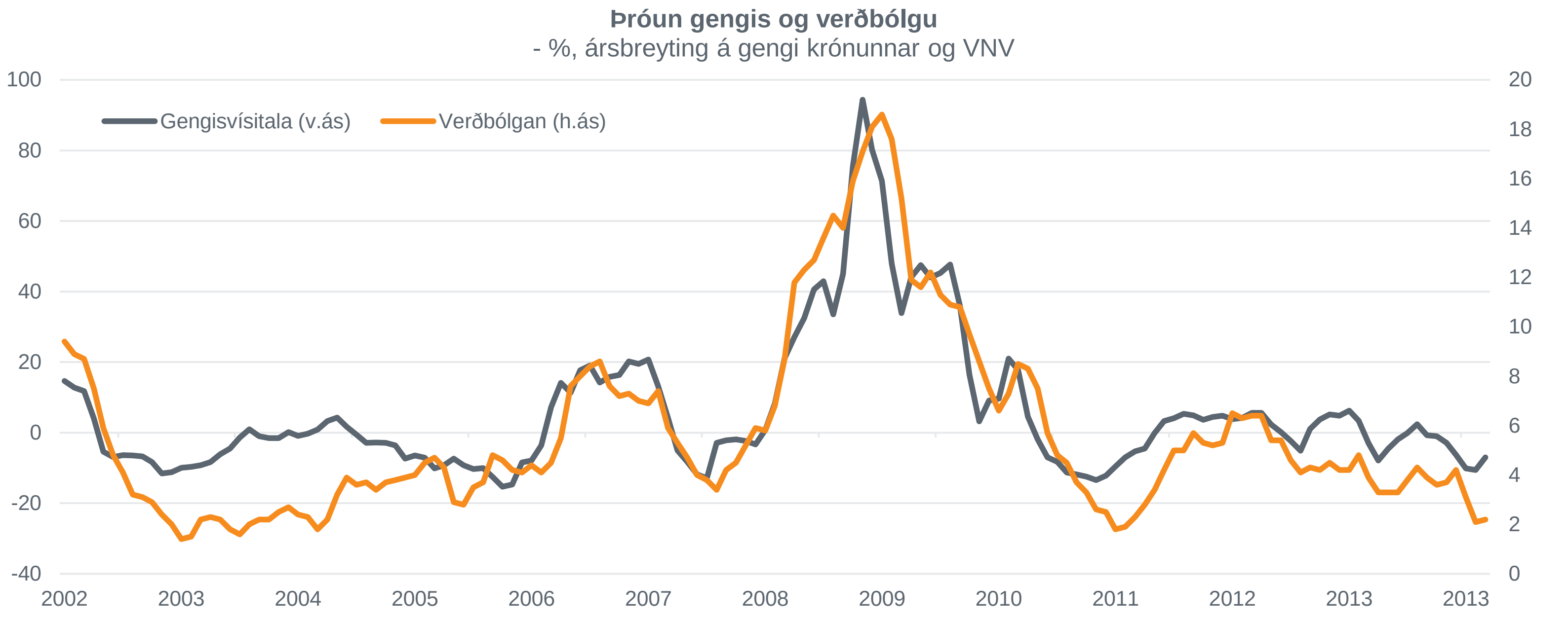

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands, Seðlabanki Íslands

Spáin 2014-2016: Brothætt staða innan hafta

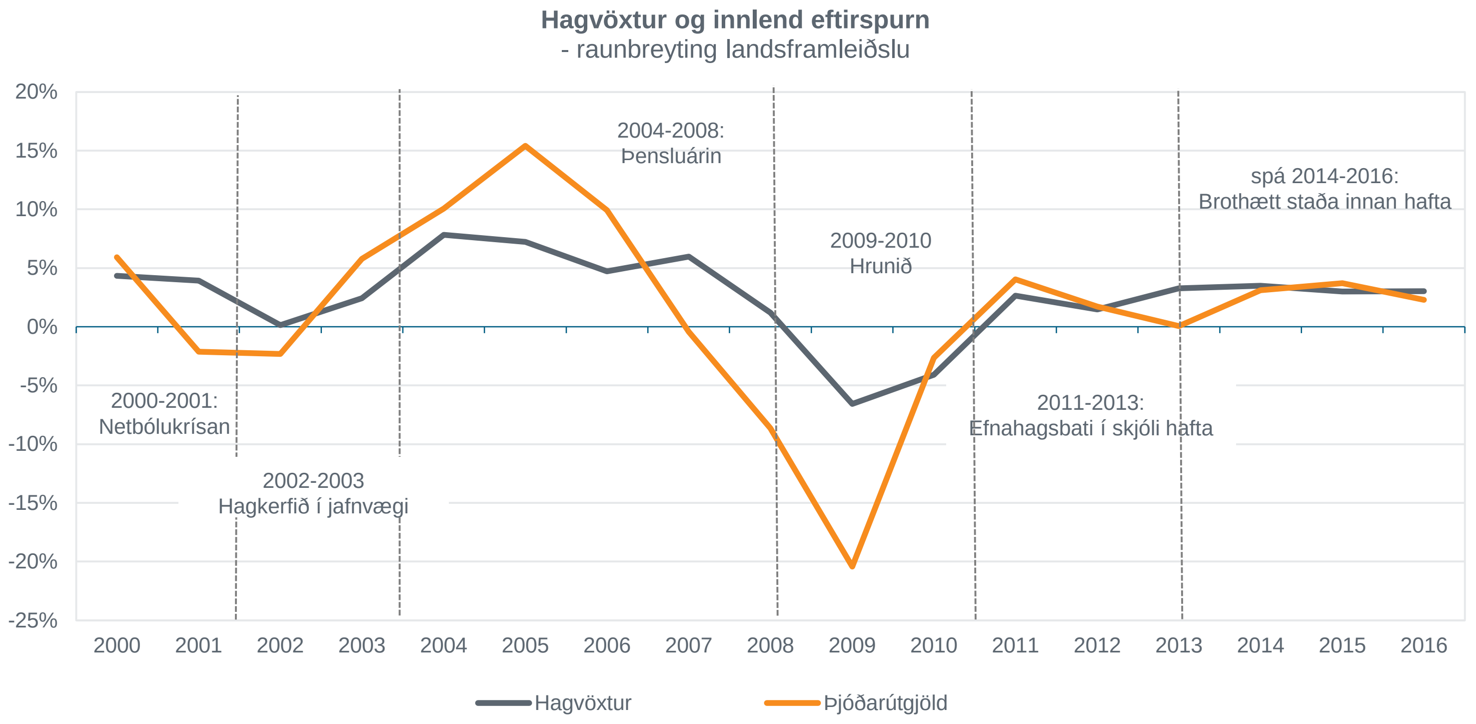

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

Horfur til 2016: Jafnvægi innan hafta?

1. Horfur til 2016: Vorið er komið
2. Dregur fyrir sólu?
3. Niðurstaða

Hvað felst í losun hafta?

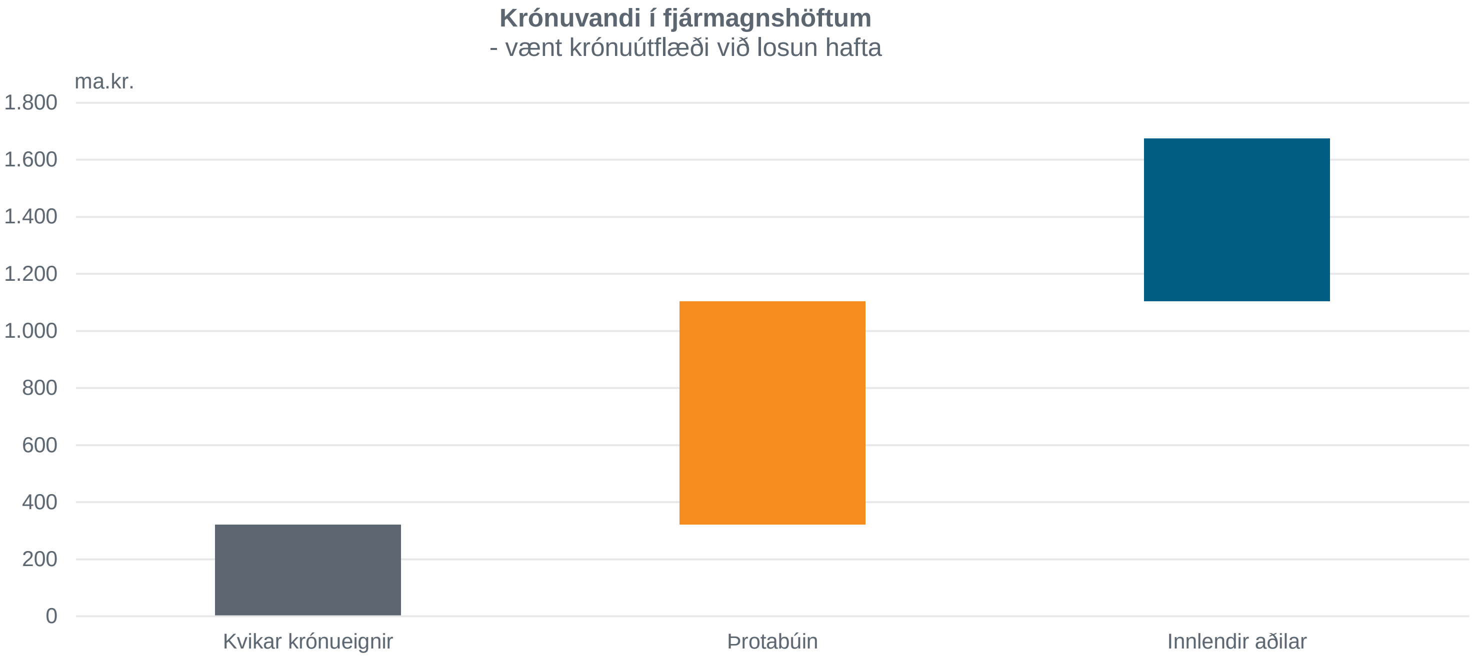

Heimild: AGS, Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

Hvað felst í losun hafta?

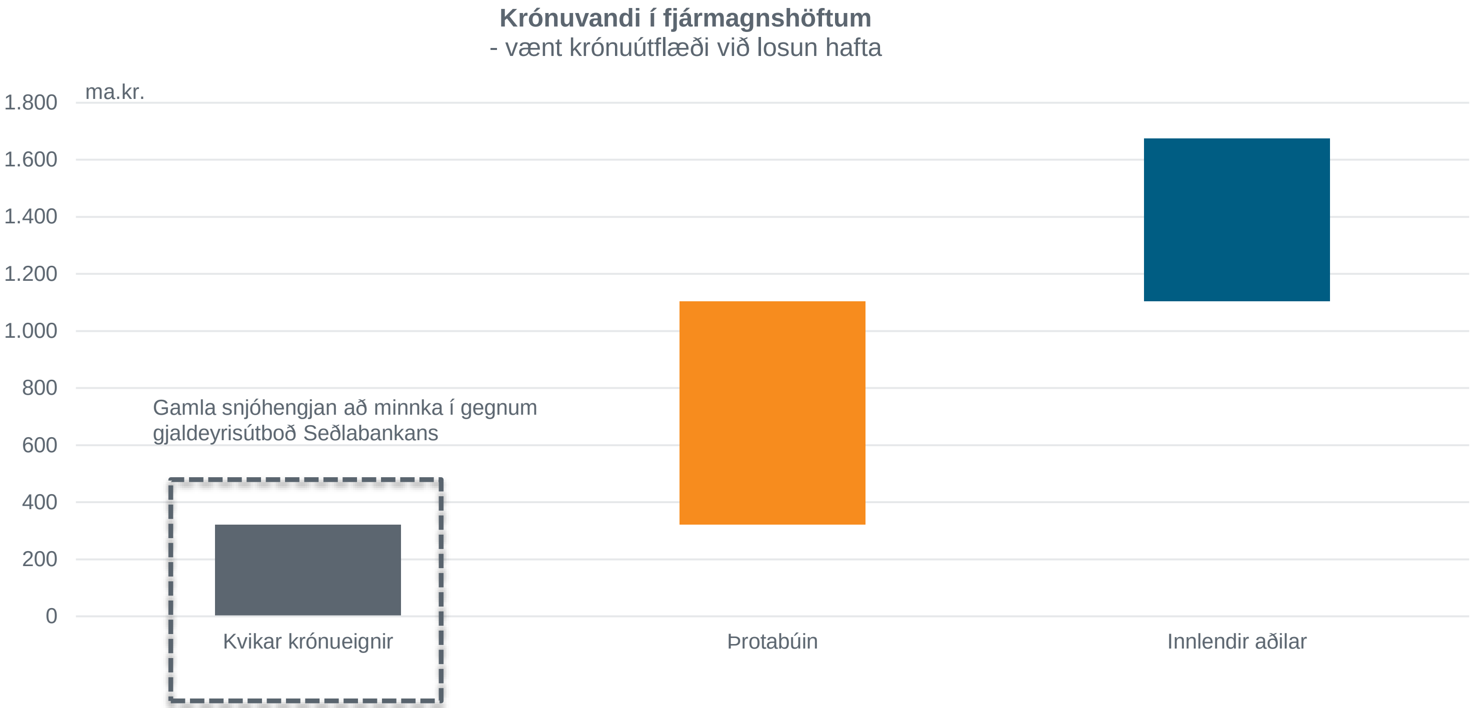

Heimild: AGS, Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

Hvað felst í losun hafta?

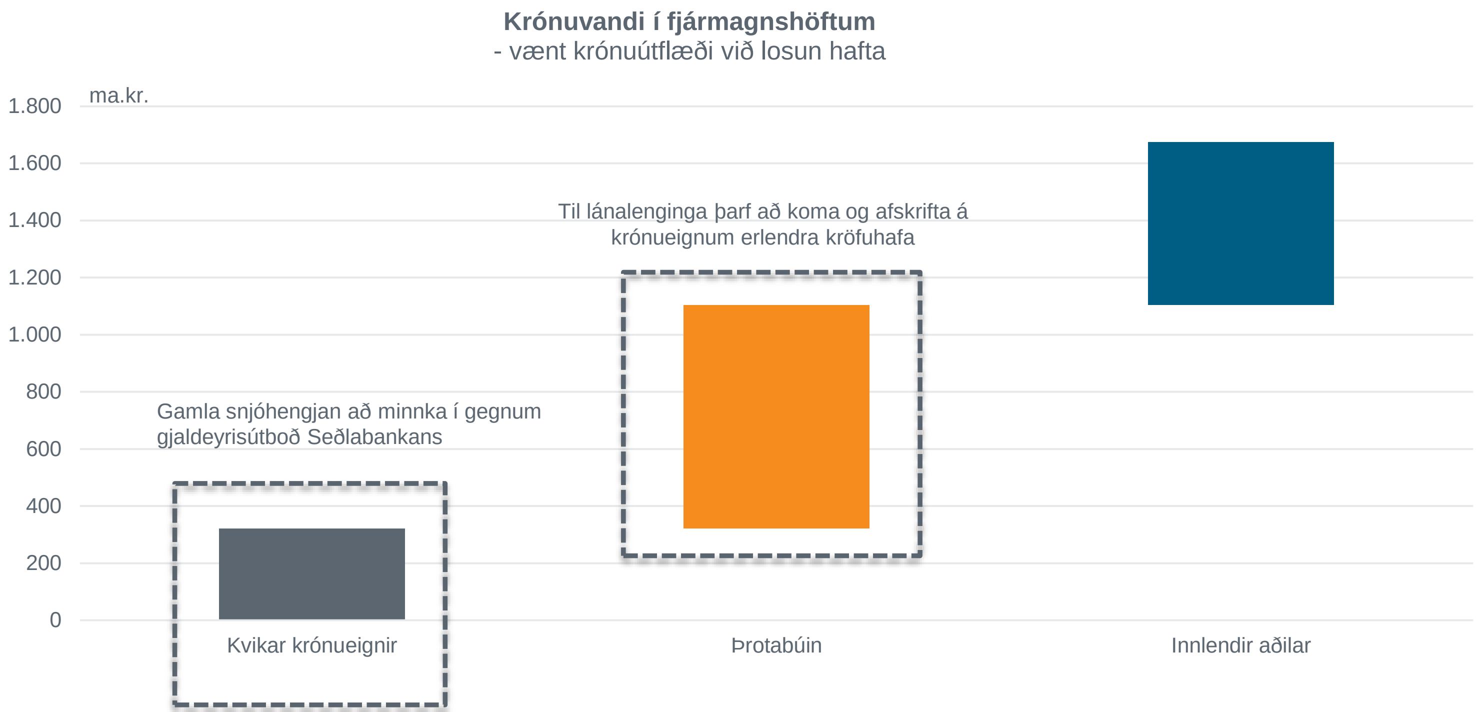

Heimild: AGS, Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

Hvað felst í losun hafta?

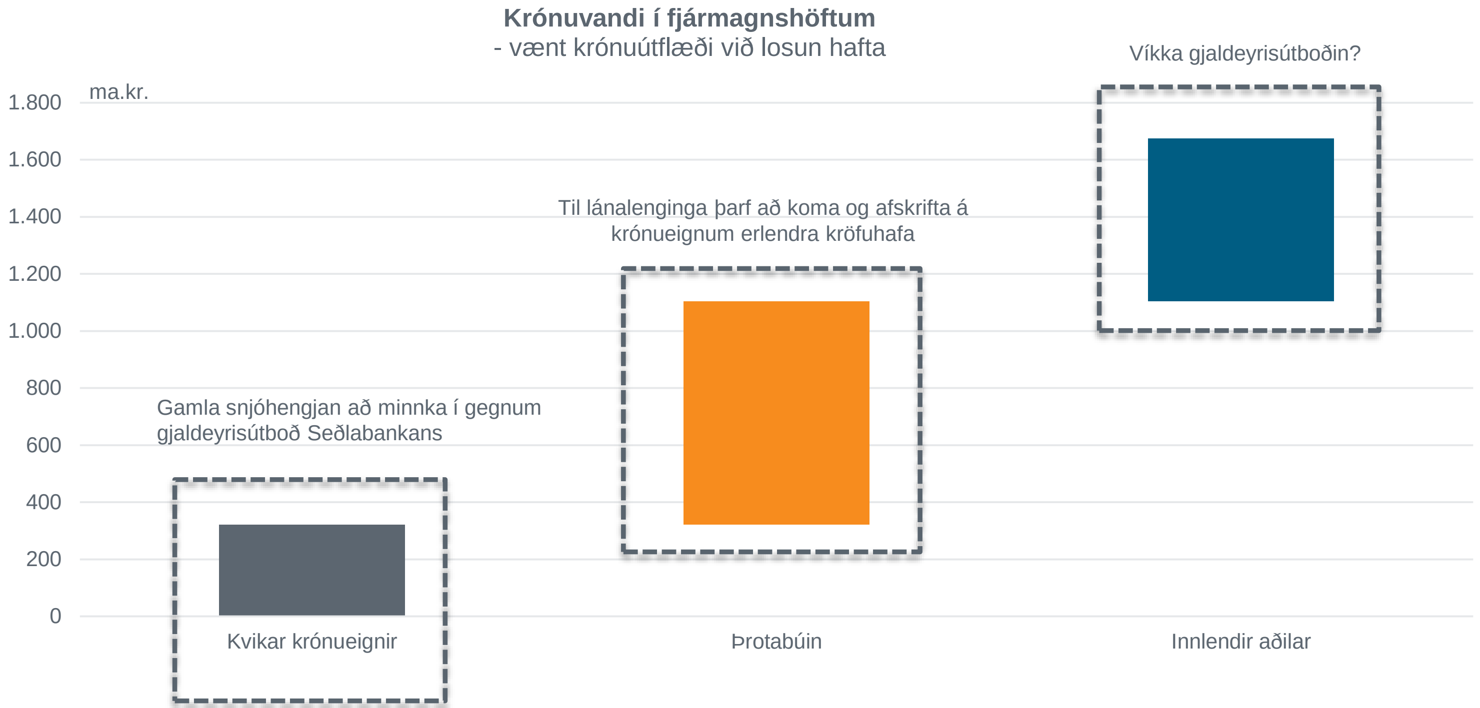

Heimild: AGS, Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

Gamla snjóhengjan hefur minnkað en er ný snjóhengja er að bætast við?

Árleg fjárfestingaþörf lífeyrissjóða er í kringum 7% af VLF þar af má áætla að um 30% af þeirri upphæð muni leita í fjárfestingar erlendis

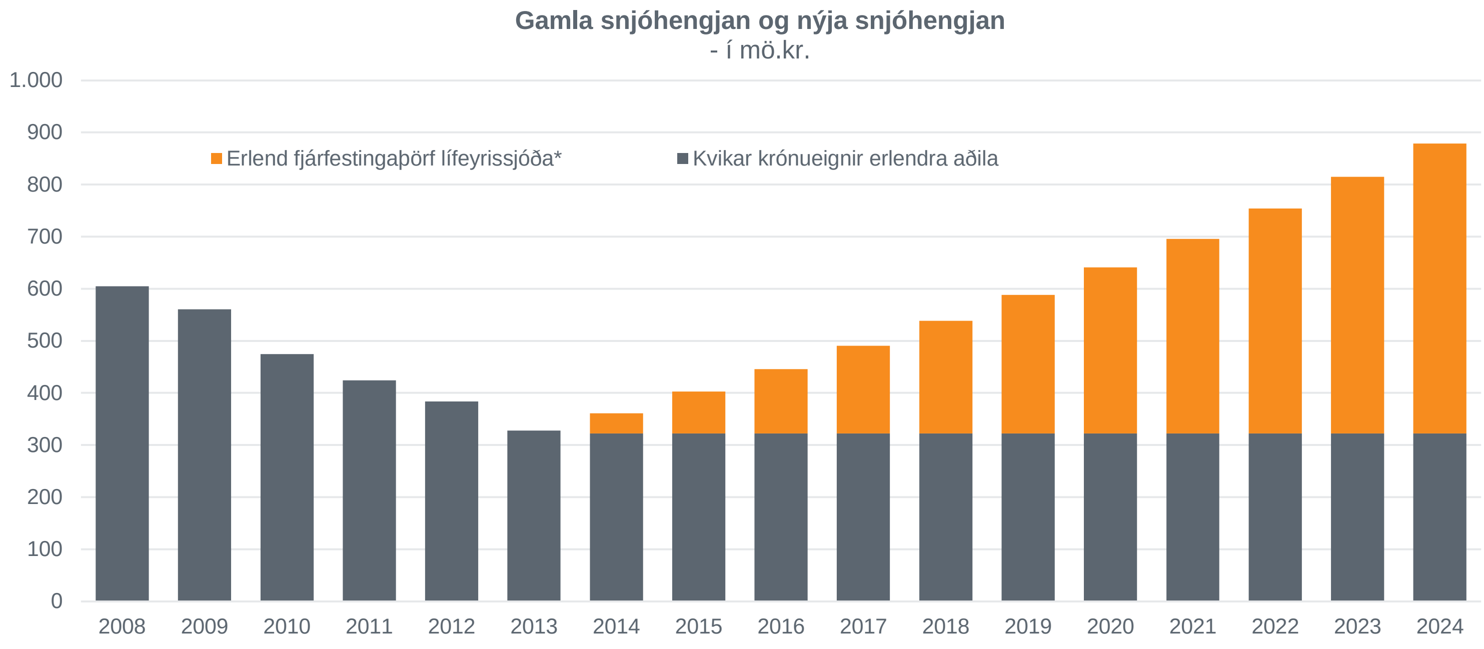

*m.v. að lífeyrissjóðir kjósi að fjárfesta 30% af árlegri fjárfestingaþörf sinni á erlendum mörkuðum

Heimild: Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

Ef við ílengjumst í höftum til næstu tíu ára…

…getur snjóhengjan farið úr því að vera 1.700 ma.kr.….

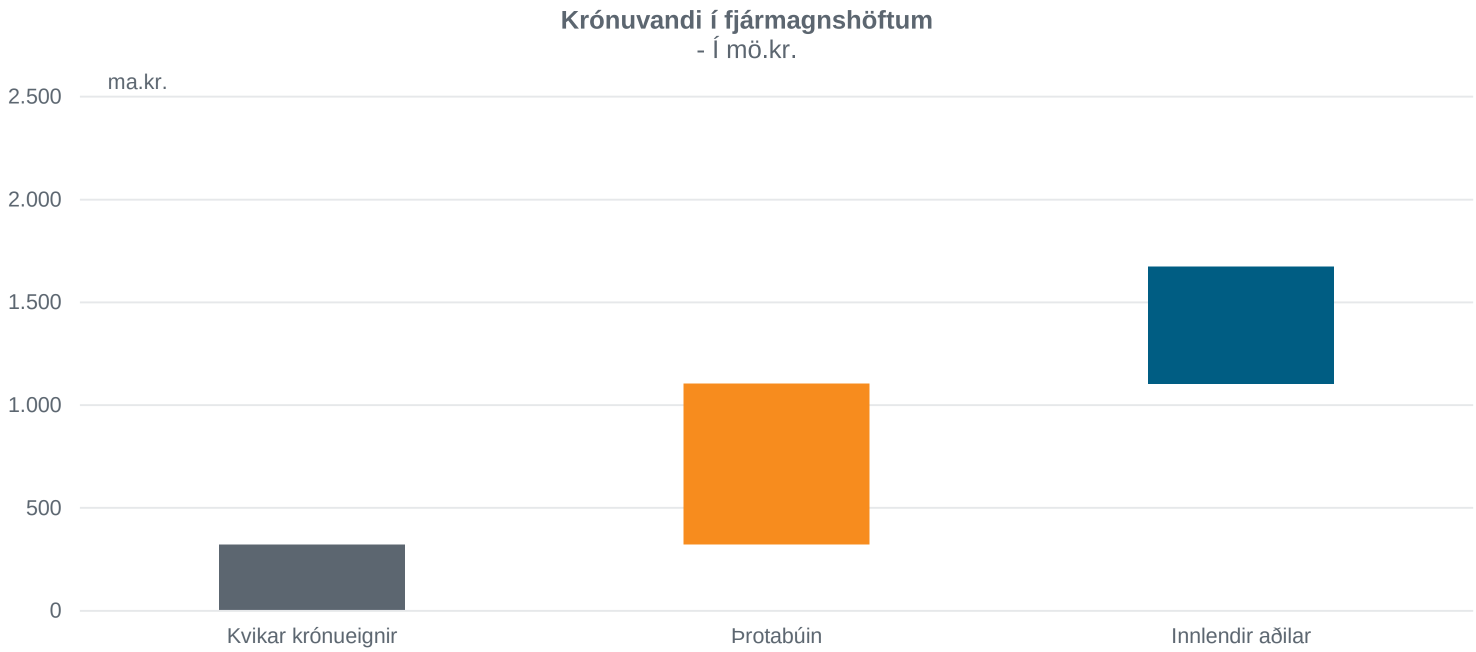

Heimild: Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

…í 2.200 ma.kr. að 10 árum liðnum

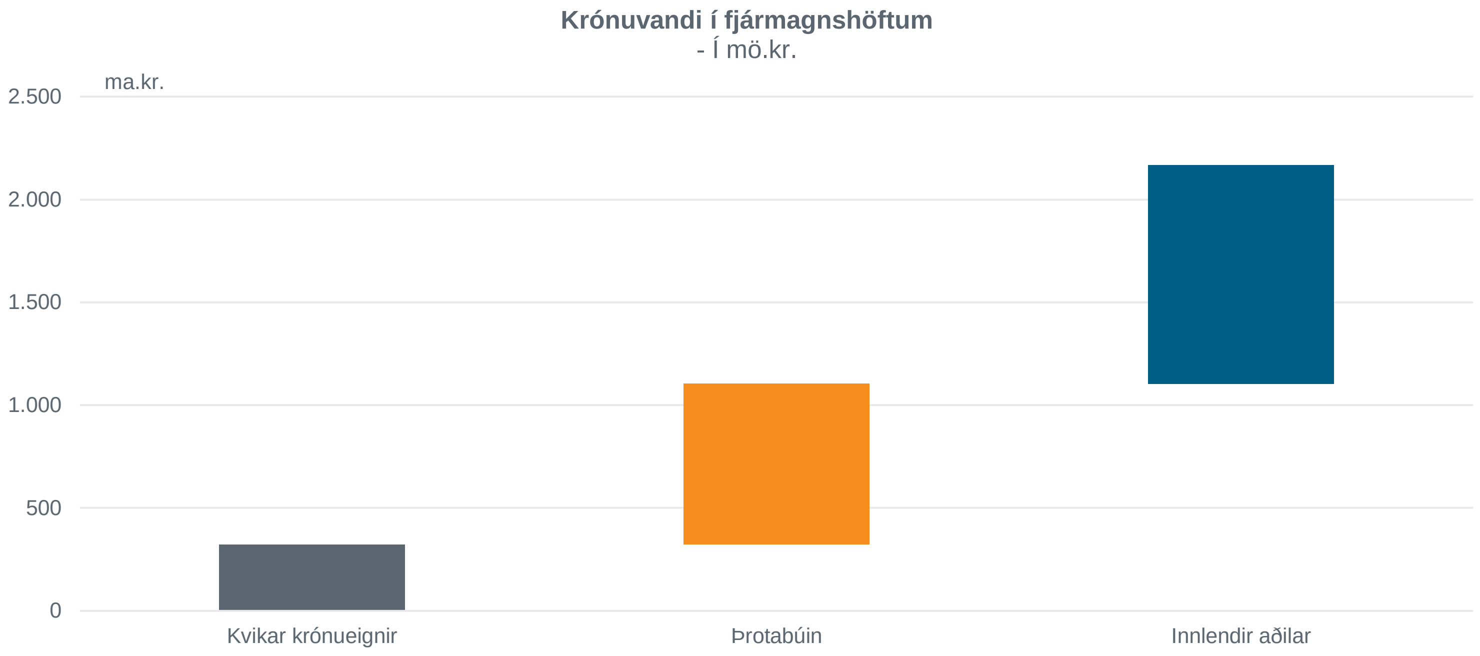

Heimild: Efnahagssvið, Seðlabanki Íslands

Mikilvægi þess að brjótast úr vítahring hafta

- Snjóhengjan hverfur ekki af sjálfum sér – heldur stækkar með hverju ári sem líður.
- Innan hafta eru undirstöðurnar ekki réttar. Hættan á því að hagkerfið ofhitni, eignaverðbólga raungerist og gjaldeyrisafgangur þjóðarbúsins verði enginn er raunverulega fyrir hendi. Tækifærið til losunar hafta getur því verið fljótt að hverfa.
- Íslenskt „hafta“hagkerfi getur ekki verið samkeppnishæft, fjármagnskjör verða há, verðlagning verður brengluð á öllum mörkuðum og erlend fjárfesting (á útboðsafslætti) verður áfram lág.

Því fylgir áhætta að taka engin skref við losun hafta!

SA

Framtíðahorfur íslensks efnahagslífs munu velta á losun hafta

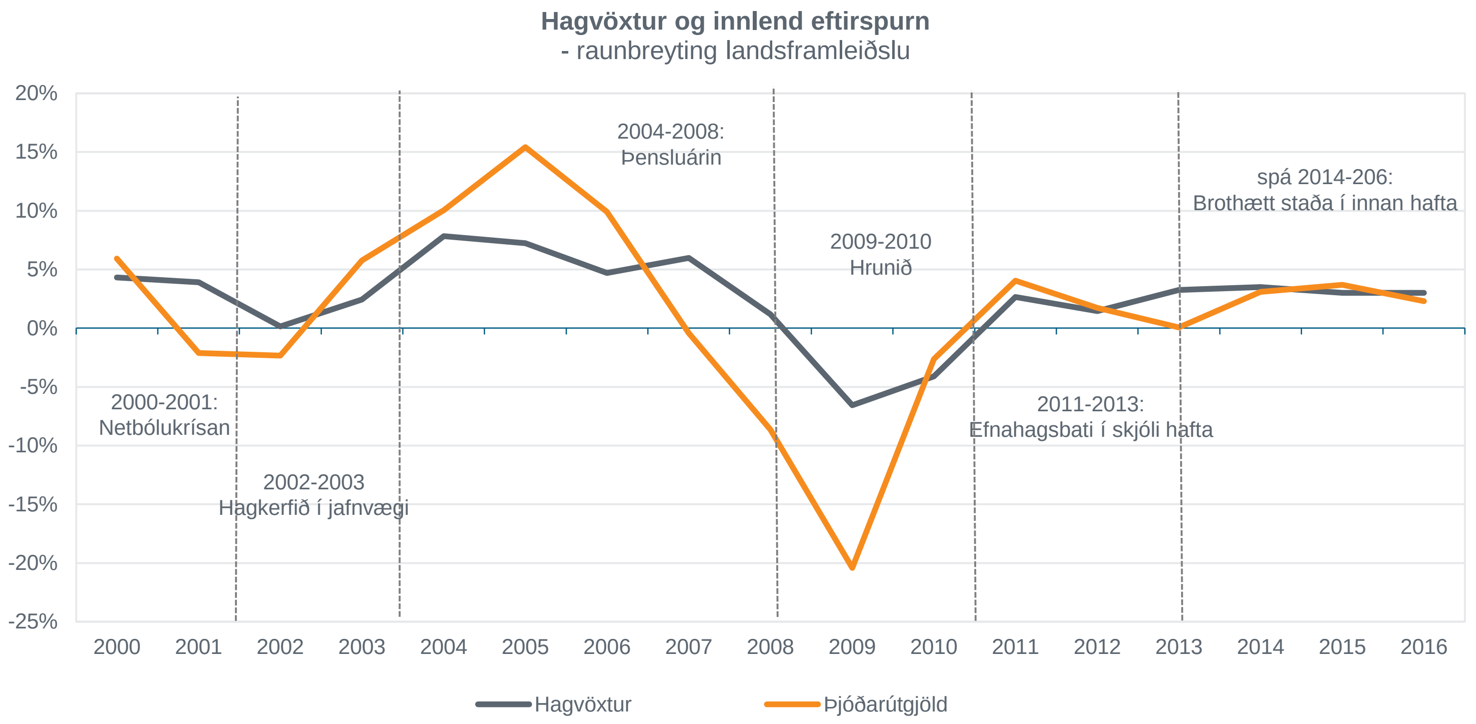

Heimild: Efnahagssvið, Hagstofa Íslands

Horfur til 2016: Jafnvægi innan hafta?

1. Horfur til 2016: Vorið er komið
2. Dregur fyrir sólu?
3. Niðurstaða

Hagkerfi í “jafnvægi” innan hafta?

- Efnahagsbatinn hófst í ársbyrjun 2011. Viðsnúningurinn hefur gengið vonum framar og framleiðslutapið í kjölfar hrunsins hefur að mestu leyti gengið tilbaka.
- Ferðaþjónustan hefur dregið vagninn í efnahagsbatanum. Ef ferðaþjónustan hefði ekki komið til þá ættum við mun lengra í land með að ná fyrra framleiðslustigi.
- Blikur eru á lofti og er útlit fyrir að vöxturinn verði einkum drifinn áfram af einkaneyslu. Slíkt kallar á aukinn innflutning á neysluvörum og má lítið út af bregða áður en gjaldeyrisafgangur þjóðarbúsins er nánast horfinn.
- Staðan í dag er viðkvæm. Sú hætta er fyrir hendi að sagan endurtaki sig, hagkerfið ofhitni, keyrt áfram af innlendri eftirspurn - að þessu sinni innan hafta. Útflutningsdrifinn hagvöxtur er lykilforsenda þess að unnt sé að losa um höftin á komandi árum.
- Gangi áform stjórnvalda eftir mun ríkissjóður skila afgangi á næstu árum. Hið opinbera þarf að sýna mikinn aga á komandi árum.
- Mikilvæg úrlausnarverkefni eru framundan, verkefnin eru erfið en þau eru leysanleg. Með hverju ári sem líður verður sífellt erfiðara að brjótast úr vítahring haftanna.
- Langtímahorfur í íslensku efnahagslífi munu á endanum velta á losun hafta.

SA

Þjóðhagsspá 2014-2016

	í mö.kr.	*Raunbreyting frá fyrra ári (%) nema annað sé tekið fram*			
	2013	2013	2014	2015	2016
Einkaneysla	958	1,2	4,3	3,3	2,4
Samneysla	455	1,3	0,6	0,2	0,4
Fjármunamyndun	243	-2,9	2,5	10,6	5,5
- Atvinnuvegafjárfesting	154	-8,9	-3,0	8,1	2,7
- Fjárfesting í íbúðarhúsnæði	51	10,6	20,6	24,7	17,9
- Fjárfesting hins opinbera	38	11,4	6,1	0,7	-4,0
Þjóðarútgjöld	1.654	0,1	3,1	3,7	2,3
Útflutningur vöru og þjónustu	1.028	5,2	3,6	1,6	3,4
Innflutningur vöru og þjónustu	893	-0,1	3,3	2,5	2,0
Verg landsframleiðsla	1.786	3,2	3,5	3,0	3,1
Vöru- og þjónustujöfnuður (% af VLF)		7,4	6,5	6,1	6,6
Undirliggjandi viðskiptajöfnuður án áhrifa ILST (% af VLF)		6,2	3,8	3,6	4,0
Undirliggjandi viðskiptajöfnuður með áhrifum ILST (% af VLF)		3,7	1,3	1,1	1,5
Viðskiptakjör vöru og þjónustu (br. milli ársmeðaltala)		-2,4	-1,0	0,0	-0,4
Heildarfjármunamyndun (% af VLF)		14	13	14	15
Einkaneysla (% af VLF)		54	55	54	54
Atvinnuleysi (% af mannafla)		4,4	3,5	3,2	3,3
Ársverðbólga (%), sviðsmynd 1*		3,9	2,3	2,7	3,1
Ársverðbólga (%), sviðsmynd 2**		3,9	2,4	3,6	3,7

*m.v. hóflegar launa- og húsnæðisverðshækkanir

**m.v. sögulegt launaskrið og verulegar verðhækkanir húsnæðis

SA

Ásdís Kristjánsdóttir
Forstöðumaður efnahagssviðs
asdis@sa.is
sími: 590-0080

Ólafur Garðar Halldórsson
Hagfræðingur á efnahagssviði
olafur@sa.is
sími: 590-0081

Sigríður Mogensen
Hagfræðingur á efnahagssviði
sigridurm@sa.is
sími: 590-0082

https://twitter.com/efnahagssvidSA/